

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Værker i tolv bind 9: Niels Klim

Citation: Holberg, Ludvig: "Værker i tolv bind 9: Niels Klim", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 9: Niels Klim*, udg. af F. J. BILLESKOV JANSEN ; Volmer Rosenkilde , Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 15. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holberg09-shoot-idm139856963445440/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 9: Niels Klim

Apologetisk Fortale

PEDER KLIM og ANDREAS KLIM,
Thomas Klims Sønner, og Klim den Stores
Sønnesønner,
til den velvillige Læser.

Da det er kommet os for Ører, at een og anden har kaldet denne Histories Sandhed i Tvivl, og at Udgiveren af den underjordiske Reise af denne Aarsag hist og her er kommen i slemt Udtraab, have vi, for i Tide at forekomme alle falske Beskyldninger, holdt for raadeligt at forsyne denne nye Udgave med Vidnesbyrd fra Mænd, hvis Ærlighed og Oprigtighed er ophøiet over al Mistanke, og hvis Udsagn betrygger fuldkommen Udgiveren mod alle Indvendinger. De tvende første af disse Vidner vide vi at have været samtidige med vor Helt, de øvrige have levet nær ved hans Tider, og alle ere de almindeligen bekiendte som Folk af gammel Dyd og Ærlighed, der ikke lode sig selv binde noget paa Ærmet, og aldrig gave andre Limstangen at løbe med. Ved saa anseelige Personers egenhændige, med deres Segl forseglede Vidnesbyrd binde vi Munden paa alle falske Bedømmere og Skumlere, og bringe dem til at erkiende deres Vantro, og tage deres uforsigtige Beskyldninger tilbage. Den mig og min Broder tilsendte Attest lyder saaledes:

»Paa de hæderlige, meget agtværdige unge Menneskers, *Peder Klims* og *Andreas Klims* Begiering, bevidne vi Underskrevne, at vi iblandt den berømte *Niels Klims* efterladte Bøger have fundet et Haandskrift, med den

NIELS KLIMS UNDERJORDISKE REISE

Titel: *Underjordiske Reise*. Til samme Reise var heftet en *Underjordisk Grammatik* med en *Ordbog* i tvende Sprog, nemlig *Dansk og Qvamtisk*. Ved at sammenligne den berømmelige *Abelins* latinske Oversættelse, som for nærværende Tid er i hver Mands Hænder, med dette gamle Haandskrift, erfares, at Oversættelsen ikke afviger i mindste Maade fra Originalen. Til dets ydermeere Bekræftelse have vi hosføiet vore Segl.

Adrian Petersen, mpp.
Jens Thorlaksen, mpp.
Svend Klak, mpp.
Jokum Brander, mpp.
Jens Gad, for mig og min Broder, mpp.
Hieronymus Gibs, Skotlænder, mpp.«

Vi haabe, ved et saa udmærket og troeværdigt Vidnesbyrd tilstrækkeligen at hæve alle Tvivl; men skulde der desuagtet gives een og anden saa haardnakket, at han, trods disse Beviiser, fremturede i sin Mistanke, ville vi see til at betvinge hans Vantroie med andre Vaaben. Det er en bekjendt Sag, at der i den Deel af Norge, som kaldes Finmarken, gives Folk, som i den naturlige Troldom (en Videnskab, hvori andre Nationers Lærde neppe have kikket) have drevet det saavidt, at de kunde opvække Storm, og stille den igien, forvandle sig til Ulve, tale adskillige og i vor Verden aldeles ubekjendte Sprog, og reise fra Nordpolen til Sydpolen i mindre Tid end een Time. En saadan Fin, ved Navn *Peyvis*, kom nylig hertil Bergen, og viiste, efter Byefogdens Befaling, saa mange forunderlige Prøver paa sin Kunst og Lærdom, at alle Tilstædeværende dømte ham Doctor-Hatten fuldkommen værdig; og da der paa samme Tid var udkommet en skarp Kritik over den underjordiske Reise, hvori Recensenten henførte den til Ammestue-Eventyrer, fik samme *Peyvis*, da der handledes om at redde de *Klimers* Ære, Befaling at samle alle sine Kunster sammen, for at forsøge en Reise under Jorden.

APOLOGETISK FORTALE

Han lovede at adlyde Byfogdens Befaling, og udbredte sig over sine Færdigheder omtrent i følgende Udtryk:

Hvad vil du? saa siig!
Det stærkeste, vældigste, største paa Jorden,
Fra Syden til Norden,
Maa adlyde mig.
Jeg Regnbuen bryder,
Jeg Stjerner, og Solen, og Maanen nedskyder,
Jeg Torden at dundre ved Maaneskin byder,
Mig Stormen og Vindenes Hvirvel adlyder,
Jeg gjør, at af Klippen sig Honning udgyder,
At Nordhavets Bølge, som Bækkenes, flyder,
At Hekkenfeld fryser og Iisbierget syder.
Hvad vil du? saa siig!
Hvad findes i Havet, hvad er der paa Jorden,
I Luften og Ilden, fra Syden til Norden,
Som lyder ei mig?

Alle gyste af Forskrækkelse ved at høre disse utrolig klingende Tilsagn. Men Finnen lavede sig strax uforsagt til Reisen, klædte sig af, og (forunderlige Syn!) pludselig forvandlet til en Ørn svang han sig op, og forsvandt i Luften. Efter en heel Maanedes Fraværelse, treen en Fredag Morgen tidlig, noget før Solens Opgang, vor foranderlige Doctor ind i Byfogdens Stue, men ganske udmattet, og aandeløs, som en Hest, der har gaaet op ad Banke: hans Kræfter havde reent forladt ham, og Sveden styrtede strømmeviis ned af hans Pande. Man gav ham Tid at komme til sig selv igien: og da han havde pustet lidt, og faaet en Slurk Brændeviin at styrke sig paa, begyndte han udførligen at beskrive sin Reise, og berettede stykkeviis alt hvad der var hendet ham paa hans Luft-Seilads og i de underjordiske Lande. Han fortalte, at efter adskillige Trefninger, som siden vare holdte, og hvori det Klimske Partie havde beholdt Overhaand, Regieringen igien var kommen til vores *Nielses* Søn: at samme længe havde ført

NIELS KLIMS UNDERJORDISKE REISE

Scepteret under sin Moders Formynderskab; men at han nu selv, gammel, og forherliget ved mange store Bedrivter, regierede vidt og bredt i den underjordiske Verden, under Navn af *Niels den Anden*. Alt hvad denne lærde Mand fortalte blev strax, Ord for Ord, ført i Pennen. Det vil blive et høist vigtigt Bidrag til de Annaler, som de Lærde i Bergen have lovet at udgive under Titel af: *Fortsættelse af det Femte Monarkies Historie*. Foruden disse Annaler, skal tillige en *Qvamitisk Grammatik* komme for Lyset, som for nærværende Tid vel ikke kan være til synderlig Nytte; men vil blive desto vigtigere for Efterkommerne; thi da vort Fædreland (uden at rose os selv) er overmaade frugtbart paa Projektmagere, vilde disse vist anvende al muelig Tid og Flid, i Nætter og lyse Dage, paa at oprette en Handel med *Qvamiterne*, og ikke helme, før de have opfundet Maskiner, hvormed de trygt og uden Troldoms-Kunster kunne seile ned under Jorden.

Skammer Eder nu, I vantroe Dødelige! og lærer heretter, i vigtige Sager at gaae frem med mere Forsigtighed! Skammer Eder, I Skumlere! og beder om Forladelse for Eders ugrundede Beskyldninger! Skammer Eder endelig, I Recensenter! og, at den lærde Verden ikke skal lide under Eders formastelige og ubillige Domme, saa qvæler dem herefter i Fødselen, eller, om I heller ville, Eder selv.

FØRSTE KAPITEL

Forfatterens Nedfart til Afgrunden.

Efterat jeg ved Academiet i Kiøbenhavn havde overstaaet begge Examener, og faaet Karakteren Laudabilis baade for Theologien og Philosophien, lavede jeg mig, i Aaret Sexten Hundrede og Fire og Tredsindstive, til at reise hjem igien til mit Fødeland, og gik ombord paa et Skib, som var bestemt til Bergen i Norge. Jeg var forsynet med glimrende Testimonier fra begge Faculteter; men blottet for Penge, en Skiebne, som jeg havde tilfælles med alle andre Norske Studentere, der i Almindelighed komme pengeløse tilbage fra Musernes Tempel. Vi havde god Vind, og ankom efter sex Dages lykkelige Seillads til min Fødebye Bergen.

Lærdere, men ikke rigere, levede jeg i nogen Tid efter min Hiemkomst af mine Slægtnings og Forvandtes Understøttelse. Uagtet jeg paa denne Maade levede som et Slags Tigger, drev jeg dog ikke Tiden bort ved Lediggang; thi for at udvide mine Kundskaber i Physiken, som jeg havde begyndt at legge mig efter, undersøgte jeg omhyggelig Landets og Biergenes indvortes Beskaffenhed, og streifede til den Ende rundt omkring i alle Kroge der i Provindsen. Der var ingen Klippe saa steil, at jeg jo forsøgte at klavre op paa den, ingen Hule saa dyb og rædsom, at jeg jo vovede mig ned deri, i Haab om at finde et eller andet, der var en Naturkyndigs Opmærksomhed og Undersøgelse værd.

Vist er det, at der gives mange Ting i mit Fødeland, som vi ei allene aldrig see, men ikke engang høre tale om, der,